

Communication Skills in English
(3 Hours)

Total Marks : 100

N.B. : (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) Correct the following sentences :-

- (i) We should do our work sincere.
- (ii) I has written my test very well.
- (iii) They are not do justice to their work.
- (iv) After many hour of hard work he was successful.

- (b) Fill in the blanks using correct adjectives :-

- (i) The teacher spoke _____ all the students.
- (ii) Take care _____ your health.
- (iii) He has returned _____ Pune to Mumbai.
- (iv) We should be friendly _____ our neighbours always.

- (c) Match the following :-

"A"	"B"

(i) He is a	(1) a gift
(ii) Grandfather sent me	(2) when evening came
(iii) Ramesh was punished	(3) for his misconduct
(iv) They took rest	(4) sincere student in the class.

- (d) Write synonyms of the following :-

- (i) light
- (ii) beautiful.

Write the antonyms of the following :-

- (i) love
- (ii) get.

- (e) Mark stress on the syllables in the following words :-

(i) lotion	(iii) Rhyme
(ii) murphy	(iv) dimple.

2. Read the following passage and answer the questions given below :-

- (a) Trees are useful to man in three important ways – they provide man wood, they give him shade and they help to prevent droughts and floods. Unfortunately, in many parts of the world man has not realised that the Third of These services is the most important. In order to draw quick profit from the trees, he has cut them down in large numbers, only to find that with them he has lost the best friend he had.

Two thousand years ago a rich and powerful country cut down its trees to build warship to gain itself an empire. It gained its empire, but without its trees. Its soil became hard and poor. This country found itself faced with floods and starvation. Everywhere, a government tries to create an awareness of the tree plantation but people hardly bother. Some awareness is difficult to pursue among villagers. The villagers want wood to cook their food. Even they make

[TURN OVER

Con. 56-SK-4109-16.

2

money by selling wood to townsmen. A villager is too careless to plant a new tree and look after it. It is necessary that government should have good system to control the damages to trees and protecting forest from getting disappeared.

Questions :-

1. Mention how trees are important to man in three different ways. 1
2. Which is the most important service provided by tree to man ? 1
3. Choose one of the alternatives that appear to be appropriate answer. The man has lost his best friend because –
 - (a) he burnt the trees.
 - (b) he has cut down the tree in large number.
 - (c) he has not used fertilizers.
4. Mention two adverse effects the empire had to face, when given no importance to the trees. 2
5. Choose one of the alternatives that appears to be appropriate answer “such awareness is difficult to pursue among villagers” Awareness stands for –
 - (a) Bad idea (b) Realization (c) A joke.
6. How do villagers make use of wood ? Mention the major uses. 1
7. Write adverb form of the following words :–
 - (a) Part (b) Necessary (c) World.

(b) With the leisure now I had, I took up writing again. It was my father who had taught me to read and write. People said that he did it, because he wanted his children to be one cut above the rest; perhaps so because I am certain that he also knew that it would be a comfort to me in times of sorrow and a joy to me in times of peace. So he taught his six children, myself the youngest by ten years, with the patience he brought us up to all things. “Practise hard” he would say watching me busy with slate and pencil. “For who knows what dowry there will be for you when you are ready” and I would childishly listen lightly and take up my pencil again. What use my mother said, That a girl should be learned.” Much good will it do her when she has many sons and a husband to look after. Look at me, am I any worse that I cannot spell my name, so long as I know it ? Is not my house clean and sweet, are not my children well fed and cared for ? My father laughed and said “Indeed, they are” and did not pursue the matter; nor did he give up his teaching.

Questions :-

1. Indicate whether the following statements are True or False :–
 - (i) People thought that the Father wanted his children to make them better than others : True/False.
 - (ii) The writer was 10 years younger than the 5th child : True/False.
 - (iii) The father tried hard to convince the mother about the importance of education : True/False.
2. Why did the father educate the children ? 1
3. Which good quality did the father have as a teacher ? 1
4. Was the writer serious about her studies when she was a child ? Yes/No. Give the phrase that supports your answer. 2

Con. 56-SK-4109-16.**3**

5. Did the mother think that studying would be useful to her daughter ? Yes/No. 2
 Give the sentence that shows the mother's attitude.
6. Give a title to the above passage. 1
3. (a) (i) Write an application with Bio-Data to the General Manager, Proctor and Gamble Co. Ltd. for the post of an Assistant Manager. 7
 (ii) Write a complaint letter to your supplier who has supplied inferior quality of clothes. Ask for a replacement.
- (b) Write short notes on (any two) :- 6
 (i) Subject line in a letter.
 (ii) Courtesy in a letter.
 (iii) Salutation in a letter.
4. (a) Draft a committee report to start a branch office of a publishing company in another city. 12
 (b) Write short notes on (any two) :-
 (i) Individual Report
 (ii) Committee Report
 (iii) Different stages of report writing.
5. (a) Write a summary of the following passage :- 7
 Many people wrongly believe that human beings communicate only with the help of words, namely, verbal communication. In fact, non-verbal communication consisting of facial expression, gestures etc. is equally significant. Facial expressions are the expressions on the face of a person. A person's facial expression indicates his emotions and feelings. It expresses both positive and negative feelings. A smile means friendliness and pleasure, a frown means anger and annoyance. A raised eye brow shows surprise, a creased forehead indicates worry. Gestures are equally expressive. A gesture is a movement of the head or hand to indicate an idea or a feeling. Gestures should be observed properly. Gestures can convey a variety of messages. A wave of the hand conveys a greeting. A horizontal wave of the hand means refusal. A clenched fist shows anger.
- (b) Write a short note on need of charts and graphs. 5
 (c) Read the following poem and answer the questions asked below :-
 My heart leaps up
 When I behold a rainbow in the sky
 So it was when my life began
 So it is when I am a man
 So it will be when I grow old
 O'let me die !
 (i) What is the impact of the rainbow on the mind of the poet ? 2
 (ii) How was the rainbow when the poet was a child ? 2
 (iii) How shall the rainbow be when the poet grows old ? 2
 (iv) Why does the poet wish to die at the end of the poem ? 2

- N.B. : (1) From Section I, attempt any three questions from Question Nos. 1 to 5 and Question No. 6 is compulsory.
- (3) From Section II, attempt any three questions from Question Nos. 7 to 11 and Question No. 12 is compulsory.
- (3) Figures to the right indicate full marks.

Section I-(50 Marks)

1. Discuss the characteristics of Urban Society in India. 12
2. Review the causes of Declining sex ratio in India. 12
3. Give causes of communalism and suggest measures to overcome it. 12
4. Describe the fundamental duties of Indian Citizen. 12
5. Review the obstacles faced by Indian Women in the field of politics ? 12
6. Write short notes on any two of the following :— 14

(a) Effects of alcoholism	(c) HIV/AIDS-Redressal
(b) Causes of Child Labour	(d) Women trafficking

Section II-(50 Marks)

7. Discuss the impact of Globalization on Indian Economy. 12
8. Describe the Human Rights articles with special reference to Fundamental Rights stated in the constitution of India. 12
9. Explain the structure and functions of Ecosystem. 12
10. What are the causes of conflicts in Society ? 12
11. Discuss the various coping mechanisms for managing individual stress. 12
12. Write short notes on any two of the following :— 14

(a) Increasing Urbanization	(c) Increasing Crime among youth
(b) (GM) Genetically Modified Crops	(d) Agrarian distress.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००

- सूचना :**
- (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ ते ५ मध्युन कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक ६ सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - (२) विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक ७ ते ११ मध्युन कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक १२ सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १-(५० गुण)

१. भारतातील शहरी समाजाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. १२
२. भारतातील लिंग गुणोत्तराच्या पतनाच्या कारणांचा आढावा घ्या. १२
३. जमातवादाची कारणे लिहा आणि त्यावरील उपाययोजना सुचवा. १२
४. भारतीय नागरिकांच्या मुलभूत कर्तव्याचे वर्णन करा. १२
५. भारतीय राजकोरणात भारतीय ख्रियांना भोडसावणाच्या समस्यांचा आढावा घ्या. १२
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-

(अ) मद्यपानाचे परिणाम	(क) एच.आय.व्ही./एडस् निर्मुलन
(ब) बाल मजुरीची कारणे	(ड) ख्रियांचे अनैतिक व्यापार

 १४

विभाग २-(५० गुण)

७. जागतिकीकरणाचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणामांची चर्चा करा. १२
८. भारतीय राज्यघटनेत उल्लेखित मुलभूत अधिकाराच्या विशेष संदर्भात मानवी हक्काच्या कलमांचे वर्णन करा. १२
९. परिसंस्थेची संरचना आणि कार्याचे वर्णन करा. १२
१०. समाजातील संघर्षाची कारणे कोणती ते लिहा. १२
११. वैयक्तिक तणाव निवारण्यासाठी असलेल्या विविध उपायतंत्राची चर्चा करा. १२
१२. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-

(अ) वाढते शहरीकरण	(क) युवकांमधील वाढती युन्हेगारी
(ब) जनुकीयदृष्ट्या उन्नत पिके (GM)	(ड) शेतजमिनविषयक विपत्ती

 १४

Languages (Comp.)
Marathi (3 Hours)

[Total Marks : 100]

सूचना : (१) प्रश्नांसमोरील अंक गुण दर्शवितात.
 (२) प्रश्नांचा क्रमांक अचूक लिहावा.

१. 'कविता शतकाची' या काव्यसंग्रहात काव्यलेखनातील आशयानुरूप परिवर्तनाचे प्रतिबिंब कसे प्रगट १६ झाले आहे ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

'कविता शतकाची, या काव्यसंग्रहाची वैशिष्ट्ये साधार लिहा.

२. 'जेव्हा मी जात चोरली होती' आणि 'मरीआईचा गाडा' या कथांतून व्यक्त होणाऱ्या दलित जाणिवा १६ तुमच्या शब्दात लिहा.

किंवा

'निवडक मराठी कथा' या संपादित कथासंग्रहातील 'प्रिया तेंडूलकर' आणि 'विभावरी शिरूरकर' या स्त्रीलेखिकाच्या कथांचा परामर्श घ्या.

३. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :-

- (अ) 'माझ्या मना बन दगड' मधील मानवतावाद
- (ब) 'सत्य' कवितेतील कामगारांचे भावविश्व
- (क) 'ज्ञानोबा' मधील उपरोक्तिकता
- (ड) 'चाफ्याचा झाडा' कवितेतील चेतनीकरण.

१४

४. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :-

- (अ) 'संस्कार' कथेतील सलमाचे व्यक्तिचित्र
- (ब) 'बळीव' कथेतील ग्रामीणता
- (क) इज्जापा कुंभाराचे व्यक्तिचित्र
- (ड) 'कृष्णविवर' मधील विज्ञानदृष्टी.

१४

५. पुढीलपैकी कोणतेही पाच उपप्रश्न सोडवा :-

- (अ) 'दहशतवादी हल्लात भारतीय जवान शहीद' या विषयावर वर्तमानपत्रासाठी बातमी तयार करा.
- (ब) वैभव भोईर यांना 'विद्यावाचस्पती (Ph.D) शिक्षणासाठी दोन वर्षांची अर्जित रजा मंजूर करण्यासाठी महाविद्यालयाचे प्रबंधक या हुद्दावरून टिप्पणी लेखन करा.
- (क) बाटलीबंद शुद्ध पाणी वितरण करण्यासाठी गरजू मुलांची आवश्यकता आहे. कंपनीचे नाव, मुलांची शैक्षणिक अर्हता व अनुभव, मानधन या बाबीसह जाहिरात तयार करा.
- (ड) मराठी भाषा शुद्धलेखनाचे कोणतेही पाच नियम लिहा.
- (इ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची शतकोत्तर रजत जयंती साजरी करण्यासाठी तुमच्या सोसायटीतील रहिवाशयांनी आयोजित केलेल्या सभेचे इतिवृत्त तयार करा.

४०

[TURN OVER]

(द) म. रा. विद्युत महारांडळ, परिमंडळ ०४, भांडुप, मुंबई, या कार्यालयात लिपिक पदाच्या जागा रिक्त आहेत. या पदासाठी संपूर्ण माहितीमुह अर्जलेखन करा.

(ग) खालील दिलेल्या उतान्याचे एक तृतीयांश लेखन तयार करा :-

मनाला केवळ आनंद देणे किंवा मनाचे निव्वळ रंजन करणे हाच कलेचा हेतू आहे, असे महणाऱ्या अडाणी माणसांची कीव करावीशी वाटते. त्यांना निसर्गाच्या उक्रांतिमय जीवनाचे रहस्य मुळीच कळलेले नाही, असे म्हणावयाला पाहिजे. सुंदर चित्र पाहिल्याने, मधुर गायन ऐकल्याने किंवा उत्कृष्ट मूर्ती पाहिल्याने आपल्याला आनंद तर होतोच होतो पण त्यामुळे आपली जीवनशक्ती अधिक समृद्ध होते. भावनांचा विकास होतो आणि बुध्दीची उत्क्रांती होते. कलेच्या उपभोगाने आपण अधिक सुखी, अधिक तृप्त आणि अधिक उन्नत होतो. म्हणून निसर्गाच्या उत्क्रांतीचे अपरिहार्य कार्य चालू ठेवणे, हेच कलावंताच्या आयुष्याचे ध्येय आहे. म्हणून समाजाच्या आनंदासाठी, प्रगतीसाठी आणि उद्दारासाठी कलेची आणि कलावंताची जरूरी आहे. कलावंतांच्या पावलांनी समाज चालत असतो. कलावंतांच्या डोळ्यांनी समाज पाहात असतो आणि कलावंतांच्या बुध्दीने समाज विचार करीत असतो. हजारो वर्षांच्या काळात मानवजातीने प्रगतीचा आणि संस्कृतीचा जो टप्पा आज गाठलेला आहे. त्याचा श्रेयाचा मोठा वाटा कलावंतांनाच घायला पाहिजे. कलावंतांची कला ही समाजासाठी आहे, आणि कलावंतांवाचून समाज हा सर्वस्व असाहाय्य आहे.

(ह) पुढील उतान्याचे सुबोध मराठीत भाषांतर करा :-

School friendship are taken very seriously, for men are social creatures and like to have friends. Our school friends often remain loved and trusted throughout all our life. There is no greater pleasure than to attend a gathering of old pupils of the same school. We remember that James played for the football Eleven, that Bill was our captain at cricket. What a day it was thirty years ago when he made a century against Lancing! Our hearts warm still as we think of that exciting match and how we carried him shoulder high from the field, bat in hand.

1. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए :-

(क) “अपना क्या है इस जीवन में

सब तो लिया उधार,
सारा लोहा उन लोगों का
अपनी केवल धार ।”

अथवा

“है खटकता एक सबकी आँख,
दूसरा है सोहता सुर-सीस पर ।
किस तरह कुल की बड़ाई काम
जो किसी में हो बड़प्पन की कमी ।”

(ख) “इंडिया में अभी तो जैसे हम बैलगाड़ी के लेवल से ऊपर नहीं उठे, तो वैसे ही फूलों के मामले
में गेंदे से ऊपर नहीं उभर पाए । गाड़ियों में बैलगाड़ी, मिठाइयों में पेड़ा, फूलों में गेंदा लीजिए
जनाब, यही है आपकी इंडियन कल्चर ।”

अथवा

“कपड़ों में जींस नहीं आई थी, आंखों पर गाँगल नहीं चौंड़ा था । नहाने में सामान्य साबुन का
इस्तेमाल होता था, ऐसे ऊंचे साबुन का नहीं जो टीवी पर चढ़ अपनी तारीफ में इतना चिल्हाता है
कि ज्ञान भरी बातें जिसके नीचे दब कर मर गई हैं ।”

2. निम्नलिखित प्रश्नोंके उत्तर लिखिए :-

(ग) ‘सिद्धि हेतु स्वामी गए’ कविता में कवि ने उपेक्षित नारी के अंतर्मन की पीड़ा को व्यक्त किया है ?
सिद्धि कीजिए ।

अथवा

‘पुष्प की अभिलाषा’ कविता की मूल संवेदना को स्पष्ट कीजिए ।

(घ) ‘प्रधानमंत्री क्यों नहीं हँसते ?’ निबंध के व्यंग्य को स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

‘भोलाराम का जीव’ रचना के भोलाराम की चरित्रगत विशेषताएं स्पष्ट कीजिए ।

3. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए :-

(च) ‘अकाल’ कविता की मूल संवेदना को स्पष्ट कीजिए ।

(छ) ‘मौत की राजनीति’ निबंध के व्यंग्य को स्पष्ट कीजिए ।

4. (अ) निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए :-

(१) ‘झांसी की रानी समाधि पर’ कविता की मूल संवेदना ।

अथवा

‘अपनी केवल धार’ कविता का केंद्रिय भाव ।

(२) ‘घूस एक चिकनाई है’ निबंध का व्यंग्य ।

अथवा

‘समस्या सुलझाने में बुद्धिजीवियों का योगदान निबंध का व्यंग्य ।

[TURN OVER

(ब) निम्नलिखित प्रश्नों के एक वाक्य में उत्तर लिखिए :-

- (१) यशोधरा किसकी पत्नी है ?
- (२) अच्छे और बुरे व्यक्तियों के प्रतीक कौन है ?
- (३) स्वतंत्रता कहां से पुकारती है ?
- (४) अकाल और उसके बाद कविता के कवि कौन है ?
- (५) स्वतंत्र भारत में हर एक घर के लिए क्या तय था ?
- (६) जवान लोग किस की तरह चंचल होते हैं ?
- (७) भोलाराम के जीव ने कितने दिनों पहले देह त्यागी थी ?
- (८) गाड़ी किसके पांव की तरह अपनी जगह टिकी थी ?
- (९) प्रधानमंत्री क्यों नहीं हंस सकते ?
- (१०) अंग्रेजों ने हमारे देश में किस की परंपरा डाली थी ?

५. (ट) छत्रपति शाहू विद्यालय में रिक्त हिंदी अध्यापक पद हेतु आवेदन पत्र लिखिए।

अथवा

आपके मित्र धर्मदीप को विवाह के अवसर पर आमंत्रित करने हेतु निमंत्रण पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

(ठ) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर निबंध लिखिए :-

- (१) एक किसान की आत्मकथा।
- (२) महिला अत्याचार : एक समस्या।
- (३) मेरे प्रिय लेखक।
- (४) सोशल मीडिया और युवा वर्ग।

६. (प) निम्नलिखित मुहावरों का अर्थ बताते हुए वाक्य में प्रयोग कीजिए :-

- (१) ढिंढोरा पीटना।
- (२) टांग अड़ाना।

(फ) निम्नलिखित वाक्यों के शुद्ध रूप लिखिए :-

- (१) पूरा देश मे आपकी प्रतीक्षा कर रहे हैं।
- (२) गाड़ी ठीक समय पर आया था।

(ब) निम्नलिखित वाक्यों का काल परिवर्तन कीजिए :-

- (१) वह सुख की सांस लेते हैं। (सामान्य भूतकाल)
- (२) मैं गांव जा रहा हूं। (सामान्य भविष्य काल)

(भ) कोष्ठक की सूचना के अनुसार वाक्यों में परिवर्तन कीजिए :-

- (१) राधा की माँ नाखुशा है। (विधि वाक्य)
- (२) उसका कहना सही है। (निषेध वाचक वाक्य)

(म) निम्नलिखित संज्ञा शब्दों के लिंग परिवर्तन कीजिए :-

- (१) दास (२) लड़का (३) धोबी (४) लोटा।

(3 HOURS)

(Total Marks 100)

ہدایات:

۱۔ ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور لکھئے۔

20

۱: اردو لظم کے آغاز و ارتقا کا جائزہ لیجیے۔

یا

اردو لظم کی مختلف ہیئتیں پر اظہار خیال کیجیے۔

20

۲: اردو افسانے کے عناصر ترکیبی پر روشنی ڈالیے۔

یا

اردو افسانے کا تاریخی پس منظر بیان کیجیے۔

10

۳: الف: خواجہ الطاف حسین حالی کی لنظم نگاری پر سیر حاصل تبصرہ کیجیے۔

یا

اکبرالہ آبادی کی ادبی خدمات کا جائزہ لیجیے۔

10

ب: درج ذیل سے کسی ایک لنظم کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

۱۔ حب وطن

۲۔ برق کلیسا

۳۔ طریق عمل

Turn Over

10

۲: الف: علی عباس حسینی کا بھیت انسانہ نگار درجہ معین کیجیے۔

یا

راجندر سنگھ بیدی کی افسانہ نگاری کی خصوصیات قلم بند کیجیے۔

10

ب: درج ذیل سے کسی ایک افسانہ کافی جائزہ لیجیے۔

۱- حق نمک

۲- نورونار

۳- گرم کوٹ

10

۵: الف: درج ذیل سے کسی ایک بند کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ جاہلیت کے زمانہ میں یہ تھی رسم عرب
کہ کسی گھر میں اگر ہوتی تھی پیدا دختر

سنگ دل باپ اسے گود سے لے کر ماں کی
گاڑ دیتا تھا زمیں میں کہیں زندہ جا کر

۲۔ البتہ شرط یہ ہے کہ بیٹا ہے ہونہمار
ماں ہے نیکیوں پہ برائی سے دور ہے

ستا ہے دل لگا کر بزرگوں کی پند کو
وقت کلام لب پہ جتاب و حضور ہے

Turn Over

May
2016

3

QP Code: 4972

۳۔ پیک میں کیا ضرور کہ جا کر تنی رہو
تقلید مغربی پر عبث کیوں ٹھنی رہو
داتا نے دھن دیا ہے تو دل سے غنی رہو
پڑھ لکھ کے اپنے گھر ہی میں دیوی بنی رہو

10

ب: درج ذیل عبارتوں میں سے کسی دو کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ اچھا تو ان سے کہہ دینا بی اگر آپ نہیں ملنا چاہتیں تو یہاں کس کی جو تی کو غرض ہے نہ
ہم ان کے بسائے ہوئے ہیں اور نہ ان کا دیا کھاتے ہیں۔ ہونہہ کیا مزاج پایا ہے..... اے
ہم نے کہا پڑوں میں آکے لئے ہیں، چلو اپنی ہمسائی سے مل لیں۔ مگر معلوم ہوا کہ وہ نک چڑھی ہیں۔
اے ہونگی خاص رسول اللہ کے گھرانے کی ہماری پاپوش کو غرض!

۲۔ ”بابو جی! میں کس لاٹ ہوں۔ مجھ سے کسی کا بھلا ہو جائے، میرا یہ نکاتن کسی کے کام
آجائے اس سے زیادہ خوش قسمتی اور کیا ہو سکتی ہے، بابو جی بڑا پادری لابے (ریورینڈ ماونٹ لابے)
جو ہمارے محلوں میں اکثر پرچار کے لیے آیا کرتے ہیں۔ کہتے ہیں: خداوند یسوع مسیح یہی سکھاتا ہے
کہ یہاں کی مدد میں اپنی جان تک لڑادو۔ میں سمجھتا ہوں۔“

۳۔ پھر وہ ماں باپ کی طرف دیکھتا اور ماں باپ اپنے جگہ پر ہاتھ رکھ کے نارائن بابا کی طرف
دیکھتے اور نہایت بے بسی کے عالم میں نارائن بابا آسمان کی طرف دیکھتا جو دراصل کوئی حقیقت نہیں رکھتا
اور صرف ہماری نظر کا دھوکا ہے۔ جو صرف ایک حد ہے جس کے پار ہماری نگاہیں کام نہیں کرتیں۔

FYBA

May
2016

Con. 49-16.

Psychology - Paper - I

SK-4052

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) Attempt any five questions.

(2) All questions carry equal marks.

General Psychology

1. Define psychology. Describe in detail the experimental method and ethics of psychological research. 20
2. (a) Explain the peripheral nervous system. 10
 (b) Write a detailed note on the endocrine glands. 10
3. Write short notes on any two of the following :—
 (a) Consciousness 20
 (b) Purpose of sleep
 (c) Insomnia
 (d) Dream as wish fulfillment
 (e) Facts and Myths of Hypnosis
 (f) Depressants.
4. Write in detail on observational learning, insight learning and limitations of punishment. 20
5. Write in detail on forgetting and amnesia. 20
6. Write short notes on any four of the following :—
 (a) Concepts
 (b) Prototype
 (c) Algorithms and Heuristics
 (d) Mental set and confirmation bias
 (e) Creativity
 (f) Gardner's theory of Multiple Intelligence. 20
7. (a) Explain hunger as a motive. 10
 (b) Describe Schachter and Singer's two factor theory of emotion. 10
8. Define stress. What are the causes and reactions to stress ? 20
9. Write in detail on the social cognitive view and humanism approach to personality. 20
10. Why do psychologists use statistics ? Write in detail about descriptive statistics. 20

(मराठी रूपांतर)

(३८ तास)

(एकूण गुण : १००

सूचना :(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांस समान गुण आहेत.

१.	मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. प्रायोगिक पद्धत व मानसशास्त्रीय संशोधनातील नितितत्वे सविस्तर लिहा.	२०
२. (अ)	परिघिय/परावर्ती (peripheral) मज्जासंस्था स्पष्ट करा.	१०
(ब)	आंतरस्त्राकी ग्रंथीवर सविस्तर टीप लिहा.	१०
३.	टिपा द्या (कोणत्याही चार) :-	२०
(अ)	बोधावस्था	(ड) स्वप्ने, एक इच्छापूर्ती
(ब)	झोपेची उद्दिष्टे	(इ) संमोहनाबाबत वास्तवता व मिथक (Myths)
(क)	निद्रानाश	(फ) खिन्नता निर्माण करणारी मादक द्रव्ये(Depressants)
४.	निरक्षणात्मक अध्ययन, मर्मदृष्टी अध्ययन व शिक्षेच्या मर्यादा यावर सविस्तर लिहा.	२०
५.	विस्मरण व स्मृतीलोपावर सविस्तर लिहा.	२०
६.	खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :-	२०
(अ)	संकल्पना	
(ब)	प्रोटोटाइप	
(क)	समस्यापरिहाराचे क्रमबद्ध नियम (Algorithms) व नवगामी विचार (Heuristics)	
(ड)	मनोन्यास व अनुकूलता पूर्वग्रह	
(इ)	सर्जनशीलता	
(फ)	गार्डनरचा बहुबुद्धिमत्ता सिद्धान्त.	
७. (अ)	भूक ही प्रेरणा असे स्पष्ट करा.	१०
(ब)	शॉक्टर व सिंगरचा भावनेविषयक द्विघटक सिद्धान्त वर्णन करा.	१०
८.	तणावाची व्याख्या द्या. तणावाची कारणे व प्रतिक्रिया कोणत्या ?	२०
९.	व्यक्तीमत्वाबाबत, सामाजिक बोधन दृष्टीकोन व मानव्यवादी दृष्टीकोन सविस्तर लिहा.	२०
१०.	मानसशास्त्रज्ञ संख्याशास्त्राचा का वापर करतात ? वर्णनात्मक संख्याशास्त्राबाबत सविस्तर लिहा.	२०

- N.B. : (1) Question No.1 and 6 are compulsory. Eco. theory
 (2) Attempt any two questions from the remaining questions from each section.
 (3) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. (a) Explain briefly the following concepts (any four) : 8
 - (i) Equilibrium (iv) Income elasticity of demand
 - (ii) Managerial economics (v) Production function
 - (iii) Determinants of demand (vi) Fixed cost.

- (b) Distinguish between (any two) : 6
 - (i) Positive economics and Normative economics
 - (ii) Price elasticity of demand and Income elasticity of demand
 - (iii) Money cost and Real cost.

2. (a) Explain the uses and limitations of micro economics. 9
- (b) Discuss the different basic tools in economics. 9

3. (a) Explain the concept of Consumer's surplus. 9
- (b) Write a note on Revealed Preference Theory. 9

4. (a) Explain the law of variable proportions. 9
- (b) Explain various economies of scale. 9

5. Write notes on (Any two) : 18
 - (a) Ceteris Paribus assumption (c) Economies of scope
 - (b) Law of equi-marginal utility (d) Learning curve.

Section II

6. (a) Explain briefly the following concepts (any four) : 8
 - (i) Total Revenue (iv) Dumping
 - (ii) Sales maximization objective (v) Marginal cost pricing
 - (iii) Industry (vi) Multi product pricing.

- (b) Distinguish between (any two) : 6
 - (i) Average revenue and Marginal revenue
 - (ii) Normal profit and Excess profit
 - (iii) Pay Back Period method and Net Present Value method.

7. (a) Explain fully the concept of Break-even analysis. 9
- (b) Explain the conditions for profit maximization of a firm under monopoly. 9

8. (a) Describe the essential conditions for price discrimination. 9
- (b) Discuss the wastes of monopolistic competition. 9

9. (a) What are the objectives of pricing policy ? 9
- (b) Explain the different stages of capital budgeting. 9

10. Write notes on (Any two) : 18
 - (a) Relationship between TR, AR and MR under perfect competition
 - (b) Features of perfect competition
 - (c) Features of oligopoly market
 - (d) Full cost pricing.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ व ६ अनिवार्य आहेत.
 (२) उर्वरित प्रश्नांपैकी प्रत्येक विभागातून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 (३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. (अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) :

- (१) समतोल
- (२) व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्र
- (३) मागणीचे निर्धारक घटक
- (४) मागणीची उत्पन्न लवचिकता
- (५) उत्पादन फलन
- (६) स्थिर खर्च.

(ब) भेद स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) :

- (१) वस्तुस्थिती निर्दर्शक अर्थशास्त्र व आदर्शनिष्ठ अर्थशास्त्र.
- (२) मागणीची किंमत लवचिकता व मागणीची उत्पन्न लवचिकता.
- (३) मुद्रा खर्च व वास्तविक खर्च.

२. (अ) सुक्ष्म अर्थशास्त्राचे उपयोग व मर्यादा स्पष्ट करा.

(ब) अर्थशास्त्राच्या विविध मुलभूत साधनांची चर्चा करा.

९

९

३. (अ) 'उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य' संकल्पना स्पष्ट करा.

(ब) प्रकट प्रसंती सिद्धांतावर टीप लिहा.

९

९

४. (अ) बदलत्या प्रमाणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

(ब) उत्पादन प्रमाणातील वाढीचे आर्थिक लाभ स्पष्ट करा.

९

९

५. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

- (अ) इतर परिस्थिती कायम असताना ही अट
- (ब) समसिमांत उपयोगितेचा सिद्धांत
- (क) उत्पादन प्रकारांतील वाढीचे आर्थिक लाभ/बचती
- (ड) विद्वत्ता वक्र.

१८

विभाग २

६. (अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) :

- (१) एकूण प्राप्ती
- (२) कमाल विक्री उद्दिष्ट
- (३) उद्योग
- (४) अवपुंजन
- (५) सीमांत खर्च किंमत तत्त्व
- (६) बहुविध किंमत पद्धती.

(ब) भेद स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) :

- (१) सरासरी प्राप्ती व सिमांत प्राप्ती
- (२) सर्वसाधारण नफा व अवाजवी नफा
- (३) परतावा काळ पद्धती व निव्वळ वास्तव मूल्य पद्धती.

७. (अ) समखर्च-प्राप्ती बिंदू विश्लेषण संकल्पना स्पष्ट करा.

(ब) मक्तेदारीतील महत्तम नफ्यासाठीच्या अटी स्पष्ट करा.

८. (अ) मूल्यभेदासाठीच्या आवश्यक अटींचे विश्लेषण करा.

(ब) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेतील अपव्ययांची चर्चा करा.

९. (अ) किंमत पद्धतीची विविध उदिष्टचे कोणती ?

(ब) भांडवली अंदाजपत्रकाच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा.

१०. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :

- (अ) एकूण प्राप्ती, सरासरी प्राप्ती व सिमांत प्राप्ती यांतील सहसंबंध
- (ब) पूर्ण स्पर्धा बाजाराची वैशिष्ट्ये
- (क) अल्पाधिकार बाजाराची वैशिष्ट्ये
- (ड) पूर्ण खर्च किंमत पद्धत.

History of modern Mah.^(3 Hours)

N.B. :(1) Attempt any five questions.

(1848-1960)

(2) All questions carry equal marks.

1. Review the Historical background of Mumbai on the eve of 1848.
2. Discuss the importance of cotton trade in the economic development of Mumbai.
3. Assess the contribution of Satyashodhak Samaj in the Social reform movement of Maharashtra.
4. Trace the rise and growth of revolutionary nationalism in Maharashtra.
5. Comment on any two of the following :-
 - (a) Historical background of Maharashtra
 - (b) Opium trade in Mumbai
 - (c) Prarthana Samaj
 - (d) Non Co-operation movement in Maharashtra.
6. Evaluate the role of Narayan Meghaji Lokhande in the labour movement of Maharashtra.
7. Explain the achievement of Dr. Babasaheb Ambedkar in the Socio-Economic development of scheduled castes and tribes in Maharashtra.
8. Describe in brief the Sanyukta Maharashtra movement.
9. Give an account of the progress in Marathi press in Maharashtra.
10. Write short note on any two of the following :—
 - (a) Bombay Stock Market
 - (b) Peasants movement in Maharashtra
 - (c) Swami Ramanand Tirth
 - (d) Marathi Theatre in Mumbai

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. १८४८ पूर्वीच्या मुंबई शहराला लाभलेल्या ऐतिहासिक पार्श्वभूमीचा आढावा घ्या.
२. मुंबईच्या आर्थिक विकासामध्ये कापूस व्यापाराच्या महत्वाची चर्चा करा.
३. महाराष्ट्राच्या सामाजिक सुधारणा चळवळीतील सत्यशोधक समाजाच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
४. महाराष्ट्रातील क्रांतीकारी राष्ट्रवादाचा उदय आणि विकासाचा मागोवा घ्या.
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहँवर भाष्य करा :-
 (अ) महाराष्ट्राची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
 (ब) मुंबईतील अफुचा व्यापार
 (क) प्रार्थना समाज
 (ड) महाराष्ट्रातील असहकार चळवळ.
६. महाराष्ट्राच्या कामगार चळवळीतील नारायण मेघाजी लोखंडे यांच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
७. महाराष्ट्रातील अनुसूचित जाती व जमातीच्या सामाजिक व आर्थिक विकासातील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची कामगिरी स्पष्ट करा.
८. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
९. महाराष्ट्रातील मराठी वृतपत्राच्या विकासाचा मागोवा घ्या.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहँवर टीपा लिहा :-
 (अ) मुंबई शेअर बाजार
 (ब) महाराष्ट्रातील शेतकरी चळवळ
 (क) स्वामी रामानंद तीर्थ
 (ड) मुंबईतील मराठी रंगभूमी.

FYBA

Sociology - Pap. I
Foundation of Sociology
(3 Hours)

May
2016

SK-4721

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) Attempt any **five** questions.

(2) All questions carry **equal** marks. (**20** marks each)

1. Discuss in detail functionalist and conflict perspectives in sociology. **20**
2. Define culture. Explain its characteristics. **20**
3. Highlight the nature of hunting and industrial society. **20**
4. What do you mean by primary group and secondary group ? Distinguish it. **20**
5. Discuss caste, class and age as a bases of social stratification. **20**
6. Analyse religion with reference to church, sect and cult. **20**
7. Explain the term socialization. Discuss any two agencies of socialization. **20**
8. Explain the concepts of gender socialization and resocialization. **20**
9. Write an essay on sustainable development. **20**
10. Write short notes on any **two** :-
 - (a) Self
 - (b) Significance of sociology
 - (c) Theories of social change
 - (d) Capitalism.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)
 (३) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्न-पत्रिका अवश्य पहावी.

१. समाजशास्त्राचा कार्यात्मक आणि संघर्षवादी दृष्टीकोनांची सविस्तर चर्चा करा. २०
२. संस्कृतीची व्याख्या सांगा. त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. २०
३. शिकारी आणि औद्योगिक समाजाच्या स्वरूपावर प्रकाश टाका. २०
४. तुमच्या मते प्राथमिक गट आणि दुय्यम गट म्हणजे काय ? अंतरं लिहा. २०
५. सामाजिक स्तरीकरणाचा मूळ आधार म्हणून जात, वर्ग आणि वय या विषयी चर्चा करा. २०
६. धर्माचा संदर्भ देऊन चर्च, संप्रदाय आणि पंथ यांचे विश्लेषण करा. २०
७. सामाजिकीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा. सामाजिकीकरणाच्या कोणत्याही दोन माध्यमावर प्रकाश टाका. २०
८. लिंग सामाजिकीकरण व पुनर्सामाजिकीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा. २०
९. चिरतर विकास (sustainable development) यावर निबंध लिहा. २०
१०. कोणत्याही दोहँेवर टिपा लिहा :- २०
 - (अ) स्वः
 - (ब) समाजशास्त्राचे महत्त्व
 - (क) सामाजिक परिवर्तनाचे सिद्धांत
 - (ड) भांडवलवाद.

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

Intro. to Politics

- N.B. :** (1) Attempt any five questions, two of which should be from each section.
 (2) All questions carry equal marks. (20 marks each).

Section I

1. Define Political Science. Explain the characteristics of Normative approach.
2. What is nationalism ? Explain the factors that promote nationalism.
3. What is legitimacy ? Explain the important elements of legitimacy.
4. Define Law and explain the types of Law.
5. Write short notes (any two) :-
 - (a) Feminist approach
 - (b) Civil society
 - (c) Power
 - (d) Right to resist.

Section II

6. Write meaning of justice and discuss the concept of distributive justice in detail.
7. What do you mean by Rights ? Discuss the important characteristics of Rights.
8. Define democracy. Explain the merits of democracy.
9. Write an essay on communism.
10. Write short notes (any two) :-
 - (a) Equality
 - (b) Political Rights
 - (c) Democracy in India
 - (d) Role of Ideology.

[TURN OVER]

Con. 46-SK-4847-16.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) प्रत्येक विभागातून किमान दोन असे एकूण पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

विभाग १

१. राज्यशास्त्राची व्याख्या द्या व राज्यशास्त्राच्या आदर्शवादी दृष्टीकोनाची चर्चा करा.

२. राष्ट्रवादाची व्याख्या द्या. राष्ट्रवाद लोकप्रिय करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

३. अधिमान्यता म्हणजे काय? अधिमान्यतेच्या महत्त्वाच्या घटकांची चर्चा करा.

४. कायद्याची व्याख्या द्या आणि कायद्याचे विविध प्रकार विशद करा.

५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

- (अ) स्थीरवादी दृष्टिकोन
- (ब) नागरी समाज
- (क) सत्ता
- (ड) प्रतिकाराचा हक्क.

विभाग २

६. न्यायाचा अर्थ लिहा आणि 'वितरणात्मक न्याय' या संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करा.

७. हक्क म्हणजे काय? हक्कांच्या महत्त्वाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

८. लोकशाहीची व्याख्या द्या. लोकशाहीच्या गुणांची चर्चा करा.

९. साम्यवादावर निबंध लिहा.

१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

- (अ) समानता
- (ब) राजकीय हक्क
- (क) भारतातील लोकशाही
- (ड) तत्त्वज्ञानाची भूमिका.

FYBA

May
2016

Con. 222-16.

SK-4574

Commerce - I

Introduction to Comm.

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Explain the meaning of the following terms (any five) :—

10

- (a) Commerce
- (b) Profession
- (c) Social Objectives
- (d) Industrial Banks
- (e) Time Deposit
- (f) Debit Card
- (g) Pass Book
- (h) Kirana Stores
- (i) Health Insurance
- (j) Cheque.

2. Answer any three of the following :—

30

- (a) Explain the role of wholesaler in modern business
- (b) Explain briefly different kinds of banks
- (c) Define mortgage. Explain its different types
- (d) Explain the process of obtaining a policy of life insurance
- (e) Distinguish between Double Insurance and Reinsurance
- (f) Define business. Point out features of business.

3. Write short notes on any two :—

10

- (a) Three fold objectives of business
- (b) E-banking
- (c) Chain Store
- (d) Types of Lien.

[TURN OVER]

Section II

4. Explain the meaning of the following terms (any five) :— **10**
- Sole proprietorship
 - Prospectus
 - Quorum
 - Director
 - Preference Shares
 - Motion
 - Auditor
 - Promoter
 - Resolution
 - Debentures.
5. Answer any three of the following :— **30**
- What is a Public Limited Company ? Which types of meetings the shareholders and directors of Public Limited Company can attend ?
 - Explain the functions of Company Secretary.
 - Explain the types of partnership.
 - Distinguish between owned capital and debt capital.
 - Explain the importance of Memorandum of Association.
 - Define bonus shares. Explain the effects of bonus shares.
6. Write short notes on any two :— **10**
- Minutes of meeting
 - Bond
 - Underwriting of Shares
 - Partnership Deed.
-

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा :-

- (अ) वाणिज्य
- (ब) व्यवसाय
- (क) सामाजिक उद्दिष्ट्ये
- (ड) औद्योगिक बँक
- (इ) मुदत ठेवी
- (फ) डेबीट कार्ड
- (ग) पासबुक
- (ह) किरणा भांडार
- (य) आरोग्य विमा
- (र) धनादेश.

२. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

- (अ) आधुनिक व्यवसायातील घाऊक व्यापाच्याची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ब) विविध प्रकारच्या बँकांची थोडक्यात माहिती द्या.
- (क) 'गहाण' व्याख्या लिहा. त्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- (ड) आयुर्विमा पॉलिसी घेण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (इ) दुहेरी विमा व पुनर्विमा यामधील फरक स्पष्ट करा.
- (फ) उद्योगाची व्याख्या लिहा. उद्योगाची वैशिष्ट विषद करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोहऱ्यावर टीपा लिहा :-

- (अ) व्यावसायिक तिहेरी उद्दिष्ट्ये
- (ब) इ-बँकिंग
- (क) साखळी दुकान
- (ड) ताबा हक्काचे प्रकार.

१०

३०

१०

[TURN OVER]

विभाग २

४. खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा : -

१०

- (अ) एकल व्यापारी
- (ब) माहिती पत्र
- (क) गणसंख्या
- (ड) संचालक
- (इ) अग्रहकाचे भाग
- (फ) प्रस्ताव
- (ग) हिशेब तपासनीस
- (ह) प्रमोटर (प्रवर्तक)
- (य) ठाव
- (र) कर्जरोखे.

५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : -

३०

- (अ) पब्लिक लिमिटेड कंपनी म्हणजे काय ? कोणत्या प्रकारच्या सभामध्ये कंपनीचे भागीदार व संचालक उपस्थित राहू शकतात ?
- (ब) कंपनी चिटणीसाची कार्ये स्पष्ट करा.
- (क) भागीदारीचे प्रकार विशद करा.
- (ड) मालकी भांडवल आणि कर्जरूपी भांडवल यामधील फरक लिहा.
- (इ) घटना पत्रकाचे महत्त्व विशद करा.
- (फ) बोनस भागाची व्याख्या लिहा. बोनस भागांचे परिणाम सांगा.

६. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : -

१०

- (अ) सभेचे इतिवृत्त
- (ब) बॉन्ड
- (क) भाग विमा
- (ड) भागीदारीचा करार.

- N.B. :** (1) Question Nos. 1 and 2 are **compulsory**.
(2) Answer any **three** from the rest.
(3) Answers supported with **diagrams** will be given extra **credit**.
(4) **Figures** to the **right** indicate **full marks**.
(5) Attach map supplement to the main answer book.

1. Refer to the map supplement.	20
2. Write short notes on any four :—	20
(a) Earthquake waves	
(b) Metamorphic rocks	
(c) U-shaped and Hanging valleys	
(d) Mesosphere	
(e) Mountain and valley winds	
(f) World distribution of ocean salinity	
3. (a) What are the branches of Human Geography ?	10
(b) Describe, in brief, the interior of the earth with suitable diagrams.	10
4. (a) Explain the erosional landforms produced by the work of river.	10
(b) What are the features produced by wind deposition ?	10
5. (a) Explain the erosional landforms produced by underground water.	10
(b) Describe the vertical and horizontal distribution of temperature on earth.	10
6. (a) What are pressure belts ? Describe the pressure belts on the Earth.	10
(b) Explain the origin, types and significance of sea tides.	10
7. (a) What is condensation ? Explain the forms of condensation.	10
(b) Describe the topography of sea floor with help of hypsographic curve.	10
8. (a) What are different types of rainfall ? Explain with neat diagrams.	10
(b) Describe the ocean currents of the Atlantic Ocean.	10

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००

- सूचना :** (१) प्रश्न क्रमांक १ व २ अनिवार्य आहेत.
 (२) उर्वरित पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 (३) आकृत्यांसहित उत्तरांना अधिक गुण मिळतील.
 (४) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (५) नकाशा पुरवणी मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.

१. नकाशा पुरवणी पहा.	२०
२. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :--	२०
(अ) भूकंप लहरी	(इ) मध्यांबर
(ब) रूपांतरित खडक	(जि) डोंगर व दरी वारे
(क) U-आकाराच्या व लोंबत्या दव्या	(फ) सागर जलाच्या क्षारतेचे जागतिक वितरण.
३. (अ) मानवी भूगोलाच्या विविध शाखा कोणत्या आहेत ?	१०
(ब) सुयोग्य आकृत्यांसह पृथ्वीचे अंतरंग थोडक्यात वर्णन करा.	१०
४. (अ) नदीच्या कार्यातुन निर्माण झालेली खनन भूरूपे स्पष्ट करा.	१०
(ब) वान्याच्या संचयनातून निर्माण झालेली भूरूपे कोणती आहेत ?	१०
५. (अ) भूजलाच्या खनन कार्यामुळे निर्माण झालेली भूरूपे स्पष्ट करा.	१०
(ब) पृथ्वीवरील तापमानाच्या उभ्या व आडव्या दिशेतील वितरणाचे वर्णन करा.	१०
६. (अ) वायूभार पट्टे म्हणजे काय ? पृथ्वीवरील वायूभार पट्ट्यांचे वर्णन करा.	१०
(ब) भरती-ओहोटीचा उगम, प्रकार व महत्त्व स्पष्ट करा.	१०
७. (अ) सांद्रीभवन म्हणजे काय ? सांद्रीभवनाचे प्रकार स्पष्ट करा.	१०
(ब) हिप्सोग्राफिक वक्राच्या सहाय्याने महासागराची तळरचना वर्णन करा.	१०
८. (अ) पर्जन्याचे विविध प्रकार कोणते आहेत ? सुबक आकृतीसह स्पष्ट करा.	१०
(ब) अटलांटिक महासागरातील सागर प्रवाहांचे वर्णन करा.	१०

Map Supplement (A)

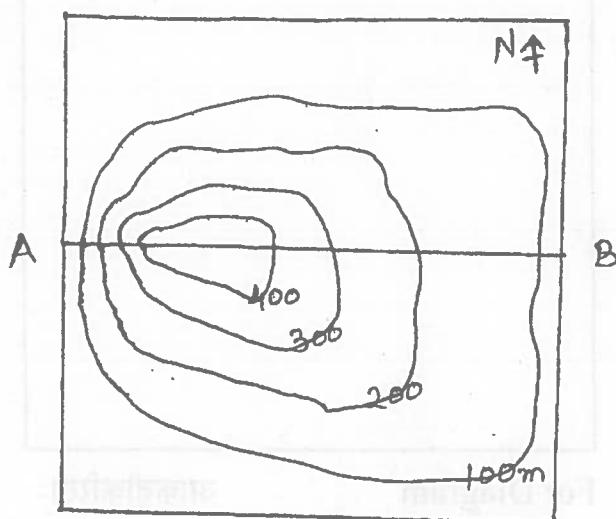
नकाशा पुरवणी (अ)

N.B. : Attach map supplement to the main answer book.

सूचना : मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.

1. (a) Draw cross section along the line AB and identify the types of slopes to the east and west of the map. 10

A-B रेषेवर छेद काढा व नकाशाच्या पूर्व व पश्चिमेकडे असलेल्या उताराचा प्रकार ओळखा. १०

Space for cross-section.

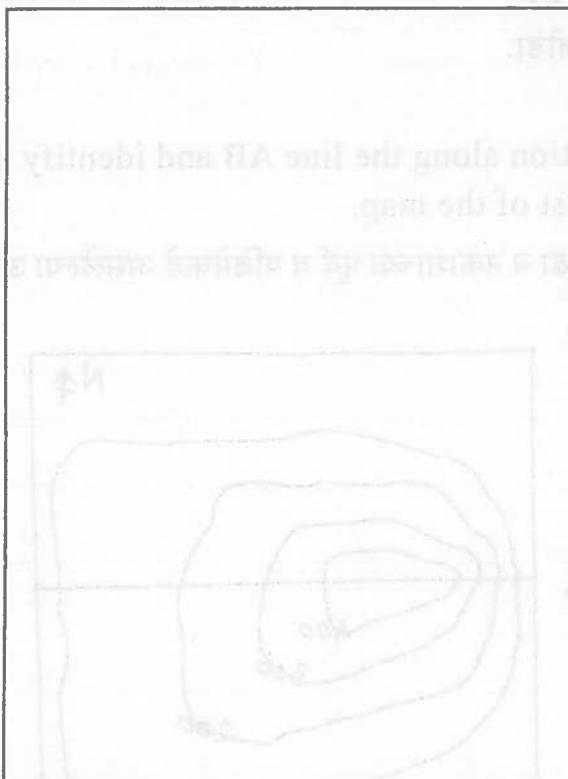
छेद काढण्यासाठी जागा.

Map Supplement (B)

नकाशा पुरवणी (ब)

1. (b) Draw a neat diagram of a Raingauge and explain its functions.

10

For Diagram

आकृतीकरिता

Explanation - स्पष्टीकरण

- N.B. : (1) From Section I, attempt any **two** questions from Q. Nos. 1 to 4 and Q. No. 5 is **compulsory**.
(2) From Section II, attempt any **two** questions from Q. Nos. 6 to 9 and Q. No. 10 is **compulsory**.
(3) Figures to the **right** indicate **full marks**.

Section I

1. What is Ethics ? Bring out the nature of Ethics.	16
2. Define ethical relativism and describe the types of ethical relativism.	16
3 Explain the ethical concepts of 'Rta' and 'Rna'.	16
4. Explain the essential features of Jaina ethics.	16
5. Write notes on any Two of the following :-	18
(a) Kohleberg's theory of moral reasoning.	
(b) Virtue is a matter of Habit - Aristotle.	
(c) Ethics of Bhagawad Gita.	
(d) Charvaka's Hedonism.	

Section - II

6. Explain Thomas Hobbes Psychological egoism.	16
7. State and examine Bentham's ethical hedonism.	16
8. Explain in detail feminist ethics of Carol Gilligan.	16
9. State and examine the Reformative theory of punishment.	16
10. Write notes on any Two of the following :-	18
(a) Selfishness as a Virtue.	
(b) Bad Faith-Paul Sartre	
(c) Deterrent theory of punishment.	
(d) Professional Ethics.	

[TURN OVER

Con. 68-SK-4468-16.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ ते ४ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक ५ सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (२) विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक ६ ते ९ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक १० सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (४) आवश्यक वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न-पत्रिका पहावी.

विभाग १

१. नीतिशास्त्र म्हणजे काय ? नीतिशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा. १६
२. नैतिक सापेक्षवादाची व्याख्या द्या आणि सापेक्षवादाच्या प्रकारांचे वर्णन करा. १६
३. 'ऋत' आणि 'ऋण' या नैतिक संकल्पना स्पष्ट करा. १६
४. जैन नीतिशास्त्राची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १६
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा :- १८
 (अ) कोहलबर्गप्रणीत नैतिक विचारक्रियेची उपपत्ती.
 (ब) सदगुण हा सवयीचा परिपाक आहे -ऑरिस्टॉटल.
 (क) भगवद्गीतेचे नीतिशास्त्र.
 (ड) चार्वाकाचा सुखवाद.

विभाग २

६. थॉमस हॉब्झ यांचा मानसशास्त्रीय स्वहितवाद स्पष्ट करा. १६
७. बेंथॅमचा नीतिशास्त्रीय सुखवाद सांगून त्याचे परीक्षण करा. १६
८. कँरोल गिलीगन यांचे स्त्रीवादी नीतिशास्त्र सविस्तर स्पष्ट करा. १६
९. शिक्षेविषयी सुधारणावादी उपपत्ती सांगून तिचे परीक्षण करा. १६
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- १८
 (अ) स्वहित साधणे एक सदगुण.
 (ब) कुश्रद्धा - पॉल सार्त्र.
 (क) शिक्षेची निवारणवादी उपपत्ती.
 (ड) व्यवसायिक नीतिशास्त्र.

Rural development

(3 Hours) Pap. I

[Total Marks : 100]

- N.B. : (1) Attempt any five questions. Intro. to rural dev.
 (2) All questions carry equal marks.
 (3) Answers of the two sections should be written in the same answer-book.

Section I

1. Explain the concept of rural development and discuss the nature and scope of rural development.

OR

Explain the objectives and importance of rural development.

2. Define the concept of caste system and explain the various features of caste system.

OR

Discuss various types and functions of family.

3. Elaborate the significance of agriculture in rural development.

OR

Write explanatory notes on :—

- (a) Problems of agricultural labour (b) Allied activities to agriculture.

Section II

4. Discuss the structure and functions of Panchayat Raj in Maharashtra.

OR

Explain the various objectives and functions of revenue administration.

5. What is social change ? Explain the obstacles in the process of social change.

OR

Define the concept of Liberalization, Privatization and Globalization and explain its impact on rural society.

6. Write short notes on any two of the following :—

- (a) Rural infrastructure.
- (b) Social change and people's participation.
- (c) Rural financial institutions.
- (d) Educational Problems in rural area.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००

- सूचना :**
- (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 - (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - (३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग १

१. ग्रामीण विकासाची संकल्पना विशद करून ग्रामीण विकासाचे स्वरूप आणि व्याप्ती यांची चर्चा करा.

किंवा

ग्रामीण विकासाची उद्दिष्ट्ये आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

२. जाती व्यवस्थेची संकल्पना सांगून जाती व्यवस्थेची विविध वैशिष्ट्ये विशद करा.

किंवा

कुटुंबाचे विविध प्रकार आणि कार्य यांची चर्चा करा.

३. ग्रामीण विकासात शेती व्यवसायाचे महत्त्व विशद करा.

किंवा

स्पष्टीकरणात्मक टीपा लिहा :--

(अ) शेतमजूरांच्या समस्या

(ब) शेतीचे जोडव्यवसाय.

विभाग २

४. महाराष्ट्रातील पंचायतराज्याची रचना आणि कार्य यांची चर्चा करा.

किंवा

महसूली प्रशासनाचे उद्देश आणि कार्य विशद करा.

५. सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ? सामाजिक परिवर्तनाच्या प्रक्रियेतील विविध अडथळे विशद करा.

किंवा

उदारीकरण, खाजगीकरण आणि जागतिकीकरण या संकल्पना स्पष्ट करून त्यांचे ग्रामीण समुदायावरील परिणाम स्पष्ट करा.

६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोर्वर टीपा लिहा :--

(अ) ग्रामीण संरचना

(क) ग्रामीण वित्तिय संस्था

(ब) सामाजिक परिवर्तन आणि लोकसहभाग

(ड) ग्रामीण भागातील शैक्षणिक समस्या.

FYBA
Education-Paper-I
Introduction to edu.
(3 Hours)

May
2016

SK-4084

[Total Marks : 100]

- N.B. : (1) Attempt any five questions.
(2) All questions carries 20 marks and all sub-question carries 10 marks.

1. (a) What is informal education ? Explain the functions of family. 10
(b) What are the aims of education ? Explain the social aims of the education. 10
2. (a) What is education? Explain its scope. 10
(b) Explain the functions of the school. 10
3. (a) Explain how international understanding can be achieved through curriculum and Language. 10
(b) Describe the main barriers of national integration. 10
4. (a) Explain the meaning and goal of the Sarvashiksha Abhiyan. 10
(b) Discuss the concept and objectives of Navodaya Vidyalaya. 10
5. (a) Explain the role of S.N.D.T. in women's education. 10
(b) Describe the contribution of Dr. B. R. Ambedkar to the upliftment of backward classes. 10
6. (a) Explain the contribution of Karve in Higher Education. 10
(b) Explain the contribution of Pandita Ramabai for women Education. 10
7. (a) Explain the role of education in economic development. 10
(b) Discuss the role of education in political development. 10
8. (a) Discuss the meaning and features of non-formal education. 10
(b) Explain the relation of education with various disciplines. 10
9. (a) Describe the function of UGC for Higher education. 10
(b) Explain the role of NCTE in the field of teacher education. 10
10. Write note on any two of the following :- 20
 - (a) Function of SCERT.
 - (b) Function of DIET.
 - (c) National institute of open schooling.
 - (d) Contribution of Pandita Ramabai for Women education.

[TURN OVER

Con. 154-SK-4084-16.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाला २० गुण आहेत व प्रत्येक उप-प्रश्नाला १० गुण आहेत.

१. (अ) अनौपचारिक शिक्षण काय आहे ? कुटुंबाची शिक्षणामधील भूमिका स्पष्ट करा. १०
 (ब) शिक्षणाचे ध्येय काय आहे ? शिक्षणाचे सामाजिक ध्येय स्पष्ट करा. १०
२. (अ) शिक्षण म्हणजे काय आहे ? शिक्षणाची व्याप्ती स्पष्ट करा. १०
 (ब) शाळेचे कार्य स्पष्ट करा. १०
३. (अ) अभ्यासक्रम आणि भाषेचे माध्यम अंतरराष्ट्रीय सांमजस्य कशा प्रकारे साध्य करू शकते ते स्पष्ट १०
 करा.
 (ब) राष्ट्रीय एकात्मतेमधील मुख्य अडथळे विशद करा. १०
४. (अ) सर्व शिक्षण अभियानाचा अर्थ आणि ध्येय स्पष्ट करा. १०
 (ब) नवोदय विद्यालयाची संकल्पना आणि उद्दिष्टांची चर्चा करा. १०
५. (अ) स्थियांच्या शिक्षणासाठी एस. एन. डी. टी. ची भूमिका स्पष्ट करा. १०
 (ब) मागास वगीयांच्या उत्तरांसाठी डॉ. बाबा साहेब आंबेडकरांचे योगदान स्पष्ट करा. १०
६. (अ) उच्च शिक्षणामधील कर्वेचे योगदान विशद करा. १०
 (ब) स्थियांच्या शिक्षणासाठी पंडिता रमाबाईचा योगदान स्पष्ट करा. १०
७. (अ) आर्थिक विकासामध्ये शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा. १०
 (ब) राष्ट्रीय विकासामध्ये शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा. १०
८. (अ) न-औपचारिक शिक्षणाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये विशद करा. १०
 (ब) शिक्षणाचे त्याच्या विविध ज्ञान शाखेशी संबंध स्पष्ट करा. १०
९. (अ) उच्च शिक्षणासाठी यू. जी. सी. ची कार्य विशद करा. १०
 (ब) अध्यापक शिक्षण क्षेत्रातील एन. सी. टी. ई. ची भूमिका स्पष्ट करा. १०
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- २०
 (अ) एस. सी. ई. आर. टी. ची कार्य
 (ब) जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्थेची कार्य
 (क) राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्थान
 (ड) स्थियांच्या शिक्षणासाठी पंडिता रमाबाईचे योगदान.

सूचना : (१) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 (२) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.

Marathi - Paper - I

१. 'डोह' या ललित लेखसंग्रहाच्या आधारे श्रीनिवास कुलकर्णी यांच्या लेखनांची वैशिष्ट्ये लिहा. २०
 किंवा

'वारा वाहे रुणझुणा' आणि 'मृगजळातल्या यक्षघराला' या ललितलेखाचा आशय स्पष्ट करा.

२. 'मृदगंध' या ललितलेखसंग्रहाच्या आधारे स्त्री विषयक जाणिवा कशा व्यक्त होतात ते सोदाहरण स्पष्ट २० करा.

किंवा

'झराआठवणीचा' आणि 'मिळवती होताना' या लेखांचा आशय तुमच्या शब्दांत लिहा.

३. 'नटसप्राट' हे एक शोकांत्मिक नाटक आहे या विधानाचा परामर्श घ्या. २०
 किंवा

वि.वा. शिरवाडकर यांच्या 'नटसप्राट' या नाटकातून माणसाच्या जीवनातील परिवर्तन कसे चित्रित झाले आहे, ते स्पष्ट करा.

४. 'प्रेमा तुझा रंग कसा' या नाटकातून प्रेम या भावनेची विविध रूपे कशी व्यक्त होतात ते लिहा. २०
 किंवा

'प्रेमा तुझा रंग कसा' या नाटकातील सुशील बळाळ, बब्ड बळाळ आणि सुशीला तुळजापूरकर या व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.

५. प्रत्येक गटातील एक टीप सोडवा :- २०

- (अ) शब्दांच्या संध्याकाळी

किंवा

जुन्या जन्मीची माणसे

- (ब) घर कौलारू, मधील आठवणी

किंवा

'ओवी मी गं गाते' ओवी काव्य लेखन प्रकार.

- (क) 'नटसप्राट' मधील स्वगते

किंवा

'कावेरी' ही व्यक्तिरेखा

- (ड) निळूभाऊ गोरे ही व्यक्तिरेखा

किंवा

'प्रेमा तुझा रंग कसा' मधील संवाद.

Languages (Ancillary)
(3 घंटे)

[कुल गुण : १००

Hindi - Paper-I

1. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ-सहित व्याख्या कीजिए -

27

(अ) "क्या करूँ बहन, लोक-लाज का डर है, नहीं तो आराम से रहना किसे बुरा मालूम होता है।"

अथवा

"तो जब आप की हिन्दू जाति इतनी हृदय-शून्य है तो मैं उसकी मर्यादा पालने के लिए क्यों कष्ट भोगूँ, क्यों जान दूँ।"

(ब) "फिर भी उसे यह तसकीन तो थी ही कि अगर वह फटेहाल है तो कम से कम उसे किसानों की-सी जी-तोड़ मेहनत तो नहीं करनी पड़ती।"

अथवा

"सभी खर्च तो वाजिब-वाजिब है, किसका पेट काढ़ूँ? यहीं-जोड़-गाँठ करते-करते बूढ़ी हो गई, न मन का पहना, न ओढ़ा।"

(क) "दुख और सुख तो मन के विकल्प हैं। सुखी वह है जिसका मन वश में है।"

अथवा

सिध्द और साधक दोनों को यहाँ प्रेरणा समान रूप से मिलती है। सिधों को प्रेरणा मिलती है, नर-नारायण से, जो भारत वर्ष के अधिष्ठाता के रूप में बदरिकाश्रम में तपकर रहे हैं?"

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए :-

30

(क) 'सेवासदन' उपन्यास के उद्देश्य पर प्रकाश डालिए।

अथवा

'सेवासदन' उपन्यास के सदन सिंह का चरित्र-चित्रण कीजिए।

(ख) 'गर्मियों के दिन' कहानी में बाजारवाद का चित्रण किस प्रकार हुआ है ? स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'उमस' कहानी में मध्यमवर्गीय महिलाओं का चित्रण किस प्रकार किया गया है ?

समझाइए।

(ग) 'गौरा गाय' रेखाचित्र में मानवीय संवेदना का चित्रण किस प्रकार हुआ है ? सोदाहरण समझाइए।

अथवा

[TURN OVER]

'शनि सबसे सुन्दर ग्रह' पाठ में चित्रित वैज्ञानिक दृष्टिकोण को किस प्रकार उजागर किया है?
स्पष्ट कीजिए।

३. निम्नलिखित में से किसी एक की संदर्भ-सहित व्याख्या कीजिए - १०

(च) "सब कुशल ही है, भाग्य में जो कुछ लिखा है वही भोग रही हूँ।"

अथवा

(छ) "उन्हें लगा कि वह लावण्यमयी युवती जीवन की राह में कहीं खो गई और उसकी जगह आज जो स्त्री है, वह उनके मन और प्राणों के लिए नितांत अपरिचित है।"

अथवा

(ज) "उसके अधर वैसे ही लाल हैं, उसकी बाँहें देवदास सी लंबी हैं, उसकी छाती चट्टान-सी कड़ी है।"

४. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए :- १०

(१) 'सेवासदन' उपन्यास के पद्मसिंह का चरित्र-चित्रण कीजिए।

(२) 'वापसी' कहानी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

(३) 'धरती और धान' पाठ का भावार्थ अपने शब्दों में लिखिए।

५. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए :- १०

(१) 'सेवासदन' उपन्यास के लेखक कौन हैं ?

(२) सुमन की माँ का नाम क्या था ?

(३) 'सेवासदन' उपन्यास में दरोगा का क्या नाम है ?

(४) शांता किसकी बेटी है ?

(५) धीसू के बेटे का क्या नाम है ?

(६) 'अपराध' कहानी के लेखक कौन है ?

(७) सिद्धेश्वरी के पति का क्या नाम है ?

(८) 'डायरी' किसने लिखी है ?

(९) उग्रजी अपनी माँ को क्या पुकारते थे ?

(१०) छबि और बबलू कौनसा खेल खेल रहे थे ?

[TURN OVER

6. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए :-

१५

(अ) सेवासदन उपन्यास की भोली ।

अथवा

‘सेवासदन’ उपन्यास के कृष्णकांत ।

(ब) ‘चीफ की दावत’ कहानी के श्यामनाथ ।

अथवा

‘अपना-अपना भाग्य’ कहानी का कथ्य ।

(क) ‘जहाँ आकाश दिखाई नहीं देता’ में व्यक्त विचार ।

अथवा

‘माँ भारती’ निबंध में राजनैतिक व्यवस्था ।

N.B.: (1) All questions are compulsory.

(2) There is internal options.

(3) Figures to the right indicate full marks.

Introduction to Literature

1. Write short notes on any four of the following : 20

(a) Monologue	(e) Picaresque Novel
(b) Stream of Consciousness	(f) Sonnet
(c) Bildungsroman	(g) Ode
(d) Hamartia	(h) Plot

2. (a) Explain how Jack London's *The Call of the Wild* represents the human-dog relationship. 20

OR

(b) Give the character sketches of Natraj and Vasu in R K Narayan's *The Man Eater of Malgudi*.

OR

(c) Write short notes on any two of the following :

- (i) Character of Judge Miller
- (ii) Character of Buck
- (iii) Humor in *The Man Eater of Malgudi*
- (iv) Justify the title, *The Man eater of Malgudi*.

3. (a) Bring out the major themes of *The Importance of Being Earnest*. 20

OR

(b) Discuss *Oedipus Rex* as an example of tragedy.

OR

(c) Write short notes on any two of the following :

- (i) Character of Algernon
- (ii) Character of Jocasta
- (iii) Significance of the title, *The Importance of Being Earnest*
- (iv) Significance of 'chance' in tragic plot of *Oedipus Rex*

4. (a) Critically analyse the story *A Very Old Man with Enormous Wings*. 20

OR

(b) Explain how *A Telephone Call* is a story based on the themes of woman's exploitation in society.

5. (a) Give critical appreciation of William Blake's *Piping down the Valleys Wild*. 20

OR

(b) Bring out the central idea of the poem *Lochinvar*.

FYBA

50 : 1st half 16-SP(a)
Con. 205-16.

May
2016

SK-4187

Ancient Indian Culture - Pap.-I

E.M.A.I.

→ (3 Hours) ←

[Total Marks : 100]

- N.B. (1) Answer any **two** questions from **Section-I**
 (2) Answer any **two** questions from **Section-II**
 (3) Question Nos. **5** is **Compulsory** in both sections and carry **10 marks each**.
 (4) All other questions carry **equal marks**.
 (5) Illustrate your answers where necessary.

Section - I

1. Write a detailed note on scope of Archaeology.
2. Discuss various exploration methods.
3. Write a detailed note on megalithic settlements with reference to Mahurjhari, Takalghat, Naikund, Bhagimahari and Borgaon.
4. Discuss role of archaeology as a tool of cultural history with reference to religion and philosophy.
5. Write short notes on any **one** of the following :-
 - (a) Chemistry and Archaeology
 - (b) Marine Archaeology
 - (c) Sopara
 - (d) Archaeology and fine arts.

Section - II

1. Discuss the importance of Museology.
2. Write an essay on out reach programmes of museums.
3. Discuss the various types of museums.
4. Write an essay on museums and personnel.
5. Write short notes on any **one** of the following :-
 - (a) Publications
 - (b) Museum and Libraries
 - (c) Museum and Gazetters
 - (d) Museum and Fine arts.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) विभाग १ आणि विभाग २ मधील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 (२) दोन्ही विभागातील प्रश्न ५ हा सक्तीचा असून प्रत्येकी दहा मार्काचा आहे.
 (३) बाकी प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 (४) योग्य तेथे सुबक आकृत्या काढा.

विभाग - १

१. पुरातत्त्वशास्त्राची व्याप्ती यावर सविस्तर नोंद लिहा.
२. सर्वेक्षणाच्या विविध पद्धतींची चर्चा करा.
३. महाशमयुगीन काळातील माहुरझरी, टाकळघाट, नायकुंड, भागीमाहारी आणि बोरगाव या स्थळांच्या संदर्भात सविस्तर नोंद लिहा.
४. धर्म आणि तत्त्वज्ञान यांच्या संदर्भात सांस्कृतिक इतिहासाचे साधन म्हणून पुरातत्त्वशास्त्राची भूमिका याची चर्चा करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा :-
 (अ) रसायनशास्त्र आणि पुरातत्त्वशास्त्र
 (ब) सागरी पुरातत्त्वशास्त्र
 (क) सोपारा
 (ड) पुरातत्त्वशास्त्र आणि ललित कला.

विभाग - २

१. वस्तुसंग्रहालयशास्त्राचे महत्त्व याची चर्चा करा.
२. वस्तुसंग्रहालयाच्या समाजातील विविध उपक्रम (आऊटरीच प्रोग्रॅम) यावर निबंध लिहा.
३. वस्तुसंग्रहालयाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
४. वस्तुसंग्रहालय आणि कर्मचारीवृद्ध यावर निबंध लिहा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा :-
 (अ) प्रकाशन
 (ब) वस्तुसंग्रहालय आणि वाचनालय
 (क) वस्तुसंग्रहालय आणि गॅडेटिअर्स
 (ड) वस्तुसंग्रहालय आणि ललितकला.

May

2016

SK-4481

Con. 28-16.

FYBA

Languages (Comp.) (3 Hours)

[Total Marks : 100]

Sanskrit

SECTION I

Selected passages from Ramayana and Mahabharata

Q.1 Translate and annotate any one (out of two) from group A and group B

Group A

(12)

- i. दुष्करं कृतवान् कर्म त्वम् इदं वानरोत्तम।
निपत्य मम शृङ्गेषु सुखं विश्रम्य गम्यताम्॥
अतिथि: किल पूजार्हः प्राकृतः अपि विजानता।
कृते च प्रतिकर्तव्यम् एषः धर्मः सनातनः॥

- ii. द्वितीयं कारणं यत् च ब्रवीषि विनयअन्विते।-
रामात् अन्यस्य न अर्हामि संसर्गम् इति जानकि॥
एतत् ते देवि सदृशं पत्न्याः तस्य महात्मनः।
कः हि अन्या त्वाम् ऋते देवि ब्रूयात् वचनम् ईदृशम्॥

Group B

- i. वनस्पतेः अपक्वानि फलानि प्रचिनोति यः।
सः न आप्नोति रसं तेऽन्यः बीजं च अस्य विनश्यति॥
यः तु पक्वम् उपादते काले परिणतं फलम्।
फलात् रसं सः लभते बीजं च एव फलं पुनः॥

- ii. हा पुत्र इति निःश्वस्य व्यथितः क्रोधमूर्छितः।-
उन्मतः इव विप्रेक्षन् इदं वचनम् अब्रवीत्॥
सत्यं वः प्रतिजानामि श्वः अस्मि हन्ता जयद्रथम्।
पापं बालसौहृदम्॥-वधे हेतुं मयि विस्मृत-

[Turn Over

Q. 2. Explain with reference to the context any one from Group A and one from group B. (10)

Group A

- भूतानि च भयं जग्मुः तेषां पतनशङ्कया।
- अनवस्थौ हि दृश्येते युद्धे जयपराजयौ॥-

Group B

- षट् जीवलोकस्य सुखानि राजन्।-
- न प्रयच्छसि यत् राज्यं क्व ते धर्मः तदा गतः।

Q. 3. Write paragraphs on any one from group A and any one from group B.

Group A

- सेतुबन्धनम्
- अतिथिः किल पूजाहः

Group B

- विदुरउपदेशः-
- जयद्रथवधः-

(16)

Q. 4. Objective questions to be answered in Sanskrit any three from group A and group B (12)

Group A

- महाभारतकाव्ये कति पर्वाः सन्ति-?
- कौरवाणां राज्यं किंराजधानी च का ,?
- दुर्योधनस्य सखा कः?
- महाभारतयुद्धे कः अर्जुनस्य सारथिः आसीत्-?
- महाभारते भगवद्गीतायाः वक्ता श्रोता च कौ?

Group B

- रावणस्य भातारौ कौ?
- का रामं वनं प्रेषितवती?
- पाण्डवानां नामानि उल्लिखता।
- कः युद्धे रामस्य साहाय्यम् अकरोत्?
- सीतायाः हरणं केन कृतम्?

SECTION II

Selected stories from Panchatantra- I- 9, 12, 19; II-6; III- 3, 5, 6; IV-5, 7; V-1, 5, 6

Q. 1. Translate any two of the following.

(12)

- i. अस्ति कस्मिंश्चित् अधिष्ठाने चित्ररथः नाम राजा। तस्य योद्धैः सुरक्ष्यमाणं पद्मसरः नाम सरः तिष्ठति । तत्र च प्रभूताः जामबूनदनयाः हंसाः तिष्ठन्ति। षण्मासे षण्मासे पिच्छम् एकैकं परित्यजन्ति। अथ तत्र सरसि सौर्वणः बृहत्-पक्षी समायातः तैः च उक्तः - “अस्माकं मध्ये त्वया न वस्तव्यम्। येन कारणेन अस्माभि षण्मास-अन्ते पिच्छ-एकैक-दानं कृत्वा गृहीतम् एतते सरः।” एवं च किं बहुना, परस्परं द्वैधम् उत्पन्नम्। सः च राजः शरणं गतः अब्रवीत् - “देव, एते पक्षिणः एवं वदन्ति यत् ‘अस्माकं राजा किं करिष्यति? न कस्य अपि आवासं दद्यः।’ मया च उक्तं - न शोभनम् युष्माभिः अभिहितम्। अहं गत्वा राजे निवेदयिष्यामि। एवं स्थिते देवः प्रमाणम्”
- ii. कस्मिंश्चित् अधिष्ठाने शुद्धपटः नाम रजकः प्रतिवसति स्म। तस्य च गर्दभः एकः अस्ति। सः अपि घास-अभावात् अति-दुर्बलतां गतः। अथ तेन रजकेन अटव्यां परिभ्रमता मृत-व्याघ्रः दृष्टः। चिन्तितं च - “अहो, शोभनम् आपतितम्। अनेन व्याघ्रचर्मणा प्रतिच्छाय रासभं रात्रौ यव-क्षेत्रेषु उत्सक्ष्यामि येन व्याघ्रं मत्वा समीपवर्तिनः क्षेत्रपालाः एनं न निष्कासयिष्यन्ति।” तथा अनुष्ठिते रासभः यथेच्छया यव-भक्षणं करोति। प्रत्यूषे भूयः अपि रजकः स्वाश्रयं नयति। एवं गच्छता कालेन सः रासभः पीवर-तनुः जातः। कृच्छ्रात् ब्रन्धनस्थानम् अपि नीयते। अथ अन्यस्मिन् अहनि सः मदोद्धतः दूरात् रासभी-शब्दम् अशृणोत्। तत् श्रवण-मात्रेण एव स्वयं शब्दायितुम् आरब्धः।
- iii. अथ सा कदाचित् शत्यायां पुत्रं शायित्वा जल-कुम्भम् आदाय पतिम् अवाच - “ब्राह्मण, जलार्थम् अहं तडागे यास्यामि। त्वया पुत्रः अयं नकुलात् रक्षणीयः।” अथ तस्यां गतायां पृष्ठे ब्राह्मणः अपि शून्यं गृहं मुक्त्वा भिक्षार्थं क्वचित् निर्गतः। अत्रान्तरे दैववशात् कृष्णसर्पः बिलात् निष्क्रान्तः। नकुसः अपि तं स्वभाव-वैरिणं मत्वा भातुः रक्षणार्थं सर्पेण सह युद्ध्वा सर्पं खण्डशः कृतवान्। ततः रुधिर-प्लावित-वदनः सानन्दं स्वव्यापार-प्रदर्शनार्थं मातुः सम्मुखः गतः। माता अपि तं रुधिर-क्लिन्न-मुखम् आलोक्य शङ्कित-चित्ता “नूनम् अनेन दारकः भक्षितः” इति विचिन्त्य कोपात् तस्य उपरि जलकुम्भं चिक्षेप।

[Turn Over

Q. 2. Write notes on any three of the following. (12)

- पुत्र-गात्रस्य संस्पर्शः चन्दनात् अतिरिच्यते।
- स्वभावः न उपदेशेन शक्यते कर्तुम् अन्यथा।
- अपूर्वः अयं मणिः बद्धः साम्प्रतं गीतलक्षणम्।
- बुद्ध्या यतो हता नन्दाः चाणक्येन असिपाणयः।

Q. 3. Summarize the contents of any one of the following stories. (14)

- मत्स्य-मण्डूक-कथा
- हरिदत्त-सर्प-कथा
- ब्राह्मणी-नकुल-कथा

Q. 4. Describe the content and style of Panchatantra. (12)

पञ्चतन्त्राचे विषय व शैलीचे वर्णन करा।

OR

Discuss in detail the recessions of Panchtantra.

पञ्चतन्त्राचे संस्करणांबद्दल विस्तृत चर्चा करा।

Languages (Ancillary)
Sanskrit - Pap-I
(3 Hours)

Con. 44-16.

May 2016

SK-4598

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) Figures to the right indicate full marks.

(2) Answers to the two sections should be written in the same answer book.

Classical Sanskrit Literature : Drama and Poetry.

Section I / विभाग १
(Drama-दूतवाक्यम्, कर्णभारम् – 50 Marks)

1. Translate and Annotate any **one** from Group A and any **one** from Group B : 12
अ विभागातून कोणत्याही एकाचे आणि ब विभागातून कोणत्याही एकाचे सटीप भाषांतर करा :

A / अ

- (a) श्यामो युवा सितदुकूलकृतोत्तरीयः
सच्छत्रचामरवरो रचिताङ्गरागः।
श्रीमान् विभूषणमणिद्युतिरञ्जिताङ्गो
नक्षत्रमध्य इव पर्वगतः शशाङ्कः॥

- (b) उद्धूतरोषमिव मे हृदयं सहर्षं
प्राप्तं रणोत्सवमिमं सहसा विचिन्त्य ।
इच्छामि पाण्डवबले वरवारणाना-
मुत्कृतदन्तमुसलानि मुखानि कर्तुम् ॥

B / ब

- (a) अन्योन्यशस्त्रविनिपातनिकृतगात्र-
योधाश्ववारणरथेषु महाहवेषु ।
क्रुद्धान्तकप्रतिमविक्रमिणो ममापि
वैधुर्यमापतति चेतसि युद्धकाले ॥

- (b) इमे हि दैन्येन निमीलितेक्षणा
मुहुः स्खलन्तो विवशास्तुरङ्गमाः ।
गजाश्च सप्तच्छददानगन्धिनो
निवेदयन्तीव रणे निवर्तनम् ॥

[TURN OVER

Con.44-SK-4598-16.

2

2. Explain with reference to the context any one from Group A and any one from Group B: 10

अ विभागातून कोणत्याही एकाचे आणि ब विभागातून कोणत्याही एकाचे संसदर्भ स्पष्टीकरण करा :

A / अ

- (a) अस्माकमपि धर्म्य यद् दायाद्यं तद् विभज्यताम् ।
- (b) तल्लोके न तु याच्यते न तु पुनर्दीनाय वा दीयते ।

B / ब

- (a) युधिष्ठिरादयस्ते ते यवीयांसस्तु पाण्डवाः ।
- (b) वनमिव हतसिंहं सुप्रवेशं करोमि ।

3. Write paragraphs on any one from Group A and any one from Group B :

16

अ विभागातून कोणत्याही एकावर आणि ब विभागातून कोणत्याही एकावर परिच्छेद लिहा :-

A / अ

- (a) Virtues of काञ्चुकीय ।
काञ्चुकीयाचे गुणविशेष.
- (b) शार्ङ्गम् ।

B / ब

- (a) कवचकुण्डलवृत्तान्तः
- (b) The terms नान्दी and भरतवाक्यम्
नान्दी आणि भरतवाक्यम् ह्या संज्ञा.

4. Explain the character sketch of वासुदेव.

वासुदेवाचे व्यक्तिचित्र स्पष्ट करा.

OR / अथवा

Explain/स्पष्ट करा कर्ण-शक्र संवादः ।

12

Con.44-SK-4598-16.

3

Section II / विभाग २
[Poetry - नीतिशतकम्, रघुवंशम् (Selected Portion) 50 Marks]

5. Translate and Annotate any one from Group A and any one from Group B : 12
 अ विभागातून कोणत्याही एकाचे आणि ब विभागातून कोणत्याही एकाचे सटीप भाषांतर करा :

A / अ

- (i) भवन्ति नप्रास्तरवः फलोद्रमैः
 नवाम्बुभिर्भूरिविलम्बिनो घनाः ।
 अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः
 स्वभाव एवैष परोपकारिणाम् ॥

- (ii) एके सत्पुरुषाः परार्थघटकाः स्वार्थं परित्यज्य ये
 सामान्यास्तु परार्थमुद्यमभृतः स्वार्थाविरोधेन ये ।
 तेऽमी मानुषराक्षसाः परहितं स्वार्थाय निघन्ति ये
 ये तु घन्ति निरर्थकं परहितं ते के न जानीमहे ॥

B / ब

- (i) व्यूढोरस्को वृषस्कन्धः शालप्रांशुर्पहभुजः ।
 आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः ॥
 सर्वातिरिक्तसारेण सर्वतेजोभिभाविना ।
 स्थितः सर्वोन्नतेनोर्वीं क्रान्त्वा मेरुरिवात्मना ॥

- (ii) स्थितै दण्डयतो दण्ड्यान्परिणेतुः प्रसूतये ।
 अप्यर्थकामौ तस्यास्तां धर्म एव मनीषिणः ॥
 दूदोह गां स यज्ञाय सस्याय मधवा दिवम् ।
 संपद्विनिमयेनोभौ दधतुर्भुवनद्वयम् ॥

6. Explain with reference to the context any one from Group A and any one from Group B: 10
 अ विभागातून कोणत्याही एकाचे आणि ब विभागातून कोणत्याही एकाचे संसर्दर्भ स्पष्टीकरण करा :

A / अ

- (i) सत्संगतिः कथय किं न करोति पुंसाम् ।
- (ii) न्यायात्पथः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ।

B / ब

- (i) मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः ।
- (ii) त्याज्यो दुष्टः प्रियोऽप्यासीदद्गुलीवोरगक्षता ।

[TURN OVER

Con.44-SK-4598-16.

4

16

7. Write critical paragraph on any one from Group A and any one from Group B :

अ विभागातून कोणत्याही एकावर आणि ब विभागातून कोणत्याही एकावर चिकित्सक परिच्छेद लिहा :

A / अ

- (i) सज्जनपद्धतिः ।
- (ii) Subject matter in नीतीशतक
नीतीशतकात येणारे विषय.

B / ब

- (i) Administration of King Dilip
दिलीप राजाचा राज्यकारभार.
- (ii) महाकाव्यलक्षणानि ।

8. Explain the significance of नीतिशतक

12

नीतीशतकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

OR / अथवा

रघुवंशीय राजांचे वर्णन करा.

Describe the Kings in Raghu Dynasty.

-
- 1. राघु नीतिशतक लिहाऱ्या दिलेने (i)
 - 2. असीद्ध तो हा लिहाऱ्या लागेलाई (ii)
 - 3. इसी राघु नीतिशतकात तुम्हारा तुम्हारा (iii)
 - 4. असुद्ध लिहाऱ्या लिहाऱ्या दिलेने (iv)

FYBA

Con-65-16.

(3 HOURS)

Language - (Ancillary)

Total marks: 100 (Written: 95 +Orals: 05)

SK-4930

May

2016

- N.B. 1. Use of dictionary is not allowed
 2. Answer all questions in French except Qs. No.5
 3. Figures to the right indicate full marks. (Written: 95 +Orals: 05)

French - Pap. I

Texts : 1. Choix de poèmes du XIX siècle
 2. Chatterton – Alfred de Vigny

1. Appréciez UN des poèmes suivants (15)

- i. Demain dès l'aube – Victor Hugo
- ii. Ma Bohème – Rimbaud
- iii. La Tristesse - Musset

2. Répondez aux questions suivantes (2 de votre choix) (20)

- i. D'après les poèmes et les poètes que vous avez étudiés, analysez les traits caractéristiques de la poésie symboliste.
- ii. Etudiez le thème de l'amour dans la poésie de Musset.
- iii. Est-ce- que les poètes romantiques semblent hantés par la mort ? Expliquez.
- iv. Elaborez l'esthétique baudelairienne d'après ses poèmes que vous avez étudiés.

3. Répondez à UNE des questions suivantes (15)

- i. Justifiez le titre de la pièce 'Chatterton' de Vigny.
- ii. Quels sont les traits caractéristiques du Romantisme ? Elaborez-les en donnant les exemples de la pièce 'Chatterton' d'Alfred de Vigny.

4. Répondez aux questions suivantes (2 de votre choix) (20)

- i. Faites un portrait de Kitty Bell.
- ii. Etudiez le thème du suicide dans la pièce 'Chatterton' de Vigny.
- iii. Appréciez la pièce 'Chatterton' de Vigny comme un mélodrame.
- iv. Faites une peinture de la société française du XIX siècle d'après la pièce 'Chatterton' de Vigny.

5. Traduisez en anglais. (10)

Un artiste italien avait peint une petite fille tenant un panier des fraises. Un de ses amis qui était en même temps grand admirateur de son talent voulant montrer la perfection du tableau, a dit à quelques personnes qui le regardaient « Ces fraises sont si naturelles et si parfaites que j'ai vu des oiseaux descendre des arbres pour les becqueter, les prenant pour de vraies fraises. » Un paysan est parti d'un éclat de rire en entendant cet éloge ridicule. « Eh ! bien Monsieur, s'est-il écrié. Si les fraises sont si bien représentées que vous le dites, il ne doit pas être le même de la petite fille puisqu'elle n'effraie pas les oiseaux. »

6. Ecrivez une composition sur UN des sujets suivants (200 mots) (15)

- i. Mon avenir
- ii. L'importance de l'argent
- iii. Chez le dentiste

Con. 58-16.

FYBA
Languages (Comp.)
(3 Hours)
French

May
2016

SK-4569

[Total Marks : 100]

- N.B. : (1) Use of **dictionary** is not allowed.
(2) **All** questions except Question No. 1 is to be **answerd in French**.
(3) **All** questions are **compulsory**.
(4) Question No.3(A) is based on **Revised syllabus**. Question No. 3(B) is based on **Old syllabus**. Attempt either Question 3(A) or Question 3(B).

Texts : (1) **Revised Syllabus** : Maigret et la Jeune morte - Georges Simenon.
(2) **Old Syllabus** : 'Un Noël de Maigret' - Georges Simenon.

1. Traduisez en anglais

20

Un jour une dame a fait venir le médecin et lui a dit « Monsieur le docteur, je suis bien malade. Je ne peux pas dormir la nuit et je ne mange plus autant qu'autrefois. Je maigris et je crois que je vais mourir. » « Non, non Madame, a répondu le médecin, vous n'êtes pas malade. Vous êtes fatiguée et vous avez besoin de vous reposer. Vous serez vite guérie, si vous voulez vous reposer un peu. » « Mais, Monsieur le docteur, je suis sûre que je suis malade. Regarde donc ma langue. » Sans regarder la langue de la dame le médecin a répondu tout de suite : « Ah ! Madame, c'est justement votre langue qui a besoin de repos. »

2. (A) Récrivez les phrases suivantes selon les indications entre les parenthèses :— 10

- (i) Mon frère est — Londres. (Remplissez avec une préposition convenable)
- (ii) Annie ne sait rien. (Mettez à l'affirmatif)
- (iii) Il est au bureau ! (Remplacez le nom par un pronom convenable)
- (iv) Ce sont des chaises. (Mettez au négatif)
- (v) Si, j'ai une chemise. (Posez une question pour cette réponse)
- (vi) Voici un homme. Je connais cet homme. (Joignez les deux phrases par un pronom relatif)
- (vii) 10h45 (Ecrivez en toutes lettres)
- (viii) Elle a mangé un biscuit. (Mettez le contraire du mot souligné)
- (ix) J'ai trouvé une plume. (Donnez le contraire du mot souligné)
- (x) C'est lui qui revient. (Mettez au pluriel)

(B) Mettez les verbes entre les parenthèses au temps convenable :— 10

- (i) (Finir) notre repas !
- (ii) Elles sont (arriver) en retard.
- (iii) S'il fait beau nous (aller) à la plage.
- (iv) Tu as (écrire) la lettre.
- (v) En (descendre) de l'autobus elle est tombée.

[TURN OVER

3. Qs. 3A is based on Revised Syllabus 'Maigret et la Jeune morte' by Georges Simenon and Qs. 3B is based on Old Syllabus 'Un Noël de Maigret' by Georges Simenon. Attempt Qs.3A or Qs.3B.

(A) *Revised Syllabus : 'Maigret et la Jeune morte' - Georges Simenon*

Répondez aux questions suivantes (3 de votre choix)

- (i) Qui est Lognon ? Pourquoi est-il mécontent ?
- (ii) Qui a tué Louise ? Pourquoi ?
- (iii) Qu'est-ce qui se passe sur la place Vintimille ? Qui est la victime ?
- (iv) Qui est Jeanine Armenieu ? Quelle est sa relation avec Louise ?
- (v) Qui est Jimmy O'Malley ? Quel message a-t-il pour Louise ?

(B) *Old Syllabus : 'Un Noël de Maigret' - Georges Simenon* Répondez

aux questions suivantes (3 de votre choix)

- (i) Qui est Lorilleux ? Pourquoi a-t-il disparu ?
- (ii) Qui est Colette ? Pourquoi habite-t-elle chez son oncle ?
- (iii) Faites un portrait de Mme. Martin et de Mlle. Doncoeur.
- (iv) A la fin du roman que va-t-il arriver à Colette ?
- (v) Quelle nouvelle Lucas apporte-t-il à Maigret sur Loraine Martin ?

4. Lisez le texte suivant et répondez aux questions qui suivent.

Guy et Mario sont deux amis. Ils doivent traverser un petit bois pour aller à l'école. Un jour, Guy voit un nid d'oiseau au sommet d'un arbre. Son ami lui donne de bons conseils. Mais il n'écoute pas et il monte dans l'arbre pour prendre le nid. Dans sa hâte, il met le pied sur une branche sèche qui se casse et Guy tombe de l'arbre. Heureusement l'arbre n'est pas très haut. Guy a seulement de petites blessures au front, aux mains et aux genoux, mais sa chemise neuve est déchirée et sale. Il est donc obligé de retourner chez lui. Alors Mario va à l'école tout seul.

(A) Répondez aux questions suivantes :—

10

- (i) Pourquoi Guy monte-t-il dans l'arbre ?
- (ii) Où se trouve le nid ?
- (iii) Dénitez la chemise de Guy.
- (iv) Par où passent les enfants pour aller à l'école ?
- (v) Donnez un titre convenable.

(B) Donnez le contraire de :—

2

sèche, neuve, haut, heureusement

(C) Formez des infinitifs avec :—

2

voit, met, va, sont

(D) Écrivez les noms des deux parties du corps :—

1

5. Écrivez une composition sur UN des sujets suivants (150 mots)

15

- (i) Le film que j'ai aimé le plus
- (ii) La pollution
- (iii) L'importance de la prière

FYBA

Languages - (Comp.)

May
2016

QP Code: 4265

Urdu.

1

(3 HOURS)

(Total Marks 100)

ہدایت:

ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور لکھئے۔

20

1: درج ذیل سے کسی ایک عنوان پر مضمون لکھیے۔

۱۔ سیاست میں طلبہ کا حصہ

۲۔ مہنگائی اور اچھے دن

۳۔ میک ان اگذیا..... خواب یا حقیقت

۴۔ میری پسندیدہ شخصیت

۵۔ اف یہ فیشن! (مزاجیہ)

10

2: درج ذیل سے صرف پانچ محاوروؤں کے معنی لکھیے اور جملوں میں استعمال کریں۔

۱۔ آنکھ لگنا

۲۔ دل خنثا ہونا

۳۔ ہنستے بولتے رہنا

۴۔ کچھڑی پکانا

۵۔ پانی بھرنا

۶۔ چارغ لے کر ڈھونڈنا

۷۔ زبان کھولنا

۸۔ رخصت ہونا

۹۔ خوش ہونا

۱۰۔ دل صاف ہونا۔

15

3: کسی ایک مضمون کا فی جائزہ لیجیے۔

۱۔ ایک وصیت کی تتمیل

۲۔ پڑیے گریمار

۳۔ طائر خاموش پر ایک آنسو۔

Turn Over

15

۳: کسی ایک نظم کافنی تجزیہ کیجیے۔

۱۔ آوارہ ۲۔ دعا

۳۔ تاج محل۔

15

۵:

مندرجہ ذیل سے صرف دو عبارتوں کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ مجھے تمہاری محبت، تمہاری سر پرستی، تمہارا اعتماد کبھی کچھ حاصل ہے۔ اور تمھیں میری پوری ہستی، میری پوری زندگی، پھر ہم اپنے کو ہارے ہوئے انسانوں میں کیوں سمجھیں؟ تھک مت جاؤ ساتھی، یہ خود فرمی حقیقت ہے کہ آج نہیں تو کل ایک روشن سوریا بھی جھلک اٹھے گا۔

۲۔ رات کو چاند بہت بڑا اور بہت پیلا اور بہت سردمعلوم ہوتا تھا۔ رات ہمایہ کی چوٹی پر بیٹھی جو گن، برف کے ٹکڑوں جیسے تاروں کی مالا چلتی تھی اور دور جا گشور کے قدیم مندروں میں دیے ٹھٹھاتے تھے۔ پہاڑیاں جادو کی جڑی بوئیوں سے مہکا کرتی تھیں۔

۳۔ اور محفل مشاعرہ شروع ہو جاتی ایسے ویسے کا یہاں بھلا گزر کہاں۔ دلی کے چیدہ چیدہ اہل کمال بلائے جاتے تھے۔ ہندو مسلمان کبھی شریک ہوتے تھے سب اپنا منتخب کلام سناتے اور خالرخواہ داد پاتے۔

۴۔ جدید تہذیب و تدنی کا ایک بہت بڑا مظہر "آزادی نسوان" ہے اسی شاندار لفظ کے عقب میں حقیقت عریاں، بے پردگی، بے جوابی اور بے عصمتی کی ہے۔ اکبر کے ترکش کے اکثر تیروں کا ہدف یہی ہے۔

Turn Over

15

۶: الف: درج ذیل سے صرف تین اشعار کی تشریع کیجیے۔

۱۔ چلتے ہو تو چن کو چلیے کہتے ہیں کہ بھاراں ہے

پات ہرے ہیں پھول کھلے ہیں کم کم باوباراں ہے

۲۔ یہ آرزو تھی تجھے گل کے رو برو کرتے

ہم اور بلبل بے ناب گفتگو کرتے

۳۔ ترے عشق کی کرامت یہ اگر نہیں تو کیا ہے

کبھی بے ادب نہ گزرا مرے پاس سے زمانہ

۴۔ جب کشتی ثابت و سالم تھی، ساحل کی تمنا کس کو تھی

اب ایسی شکستہ کشتی پر ساحل کی تمنا کون کرے

۵۔ می جب ان سے نظر بس رہا تھا ایک جہاں

ہٹی نگاہ تو چاروں طرف تھے دیرانے

Turn Over

10

ب: کسی ایک بند کی تشریح کیجیے۔

۱۔ مسجد بھی آدمی نے بنائی ہے یاں میاں
بنتے ہیں آدمی ہی امام اور خطبہ خواں
پڑھتے ہیں آدمی ہی قراں اور نمازیاں اور آدمی ہی ان کی چراتے ہیں جوتیاں
جو ان کو تازتا ہے سو ہے وہ بھی آدمی

۲۔ دعا مانگی اللہی قوم کو چشم بصیرت دے
اللہی رحم کر ان پر انھیں نور ہدایت دے
جہالت ہی نے رکھا ہے صداقت کے خلاف ان کو
بچارے بے خبر انجان ہیں کر دے معاف ان کو

۳۔ سمجھے گا زمانہ تری آنکھوں کے اشارے
دیکھیں گے تجھے دور سے گردوں کے ستارے
ناپید ترے بھر تخلیل کے کنارے
پہنچیں گے فلک تک تری آہوں کے شرارے
تعییر خودی کر اثر آہ رسا دیکھ!

